

ІСТОРИЧНІ НАУКИ

Черниш Д.В.

студент,

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського*

ПОЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ КИЇВСЬКОЇ НАСТУПАЛЬНОЇ ОПЕРАЦІЇ 1943 Р.

Дослідження та аналіз сучасного стану наукової розробки політичного аспекту Київської наступальної операції 1943 р. з акцентом на існуючі тенденції та дискусійні питання.

Серед історичних подій повоєнного часу, які мали стратегічне значення і вплинули на хід радянсько-німецької війни в цілому, важливе місце належить битві за Дніпро та її головному складникові – Київській наступальній операції 1943 року.

Політика 1943 року розкриває певні аспекти бойових дій проти нацистських окупантів, оволодіння радянськими військами столицею України та захоплення стратегічного плацдарму на Правобережжі.

У політичному аспекті, Київська наступальна операція розглядається побіжно, у контексті інших подій, явищ та процесів Другої світової війни, і лише десятки історичних студій безпосередньо присвячені боротьбі за Київ у листопаді 1943 р.

Слід зауважити, що особливе місце, стосується загальної оцінки місця Київської наступальної операції (3–13.11.1943) у складі Київської стратегічної наступальної операції та її ролі в подальшому наступі Червоної армії на Правобережній Україні.

У сучасних історичних, та документальних джерелах панують різні думки щодо радянського воєнного мистецтва, місця Київської оборонної операції 1943 р., «ціни» визволення Києва – людських втрат.

На думку багатьох авторів, така історіографічна ситуація спонукає до ретельного вивчення наукових праць із означеної проблематики, здійснення їх порівняльного аналізу, перевірки повноти та достовірності наукових положень з метою виявлення та визначення нових перспективних напрямів роботи, формулювання актуальних завдань

дослідження динамічних військових подій 1943 р. на київському напрямі та оптимізації шляхів вирішення цих завдань.

Політичний аспект охоплює не тільки історичне знання про історію, а й історіографічне знання про історичне знання [1].

Зазвичай науковці обирають інші дослідницькі напрями й жанри, а не джерелознавчі, теоретико-методологічні та історіографічні, тому історіографічних праць в Україні небагато [2].

Це стосується як досліджень, що охоплюють узагальнену історію України в роки Другої світової війни, так і тих, які присвячені безпосередньо проблемі дослідження військової оперативної спадщини.

Політичний аспект Київської наступальної операції 1943 року серед військових операцій радянсько-німецької війни. Що це – військова авантюра чи зразок військового мистецтва? Ці аспекти досить складно піддаються інтерпретації та однозначній оцінці [3].

Формат публікації не дав можливості досліднику розгорнути окреслені напрями, долучити іноземні історіографічні джерела, використати спеціальну воєнно-історичну літературу, а також перевірити повноту та достовірність опрацьованих матеріалів із залученням архівних джерел тощо.

Передусім це історіографічні роботи військових істориків із проблематики історії війн та воєнного мистецтва [5].

Спочатку ці дослідження з'являлися у формі наукових статей, згодом були опрацьовані роботи монографічного плану [6].

Вони зосередили увагу на історії розвитку радянського воєнного будівництва, воєнно-теоретичної думки, історіографії Великої Вітчизняної війни.

Слід зауважити, що особливий інтерес викликають історіографічні дослідження авторів, які прагнули донести науковій спільноті та громадськості об'єктивні оцінки місця та ролі України, а також її громадян у вирі Другої світової війни.

Слід зазначити, що зокрема біографічні дослідження про генералів М. Ватутіна (у листопаді 1943 р. – командувач 1-го Українського фронту) та І. Черняховського (у листопаді 1943 р. – командувач 60-ї армії) [7; 8].

Слід звернути, увагу на наукові здобутки дисертантів, які безпосередньо пов'язані з історіографією підготовки і проведення операцій на київському напрямі в листопаді 1943 р.

У вирі воєнних подій німецько-радянської війни важливим був духовний фактор, тому що перемоги та поразки кожної зі сторін

значною мірою створювалися на ідеологічному фронті. На думку автора Валерій Шайкан, який здійснив огляд цієї проблеми для якого характерні широкі наукові дослідження [8].

Однак, через певні причини він не виділяв у окремий сегмент питання саме визволення Києва.

Стосовно тематики бойових дій в Україні у ході радянсько-німецької війни спостерігається тенденція в сучасній українській історіографії щодо замовчування та «затіннення» українського напрямку.

Отже, слід зазначити, що проведений у нашій дослідницькій розвідці науковий пошук історіографічних праць із проблематики Київської наступальної операції 1943 р. дає підстави стверджувати, що роботи науковців мають переважно загальний характер.

Разом із тим потреби сучасної історичної науки свідчать про необхідність здійснення глибокого історіографічного дослідження вигнання нацистських окупантів із Києва в 1943 р.

Список використаних джерел:

1. Ясь О.В. Історіографія, як термін // Енциклопедія історії України: у 10 т. / редкол.: В.А. Смолій (голова) та ін.; Інститут історії України НАН України. – К.: Наук. думка, 2005. – Т. 3: Е – Й. – С. 584.
2. Стецкевич В.В. Українське історіописання війни 1941-1945 рр.: деякі аспекти осягнення / В.В. Стецкевич // Україна у Другій світовій війні: джерела та інтерпретації (до 65-річчя Великої Перемоги): матеріали міжнародної наукової конференції (м. Київ, 27 квітня 2010 р.). – К., 2011. – С. 43–49.
3. Нечкина М.В. История истории (Некоторые методологические вопросы истории исторической науки) / М.В. Нечкина // История и историки. Историография истории СССР: Сборник статей. – М.: Наука, 1965. – С. 6-26.
4. Сімперович В. Битва за Дніпро та визволення Києва: історіографічний аспект / В. Сімперович // Україна у Другій світовій війні: джерела та інтерпретації (до 65-річчя Великої Перемоги): матеріали міжнародної наукової конференції (м. Київ, 27 квітня 2010 р.). – К., 2011. – С. 292-302.
5. Сімперович В.М. Київська визвольна епопея: історіографічний аспект / В.М. Сімперович // Битва за Дніпро. До 70-річчя визволення Києва від нацистських загарбників: Зб. наук. праць / Всеукраїнська наукова конференція (м. Київ, 31 жовтня 2013 р.). – К.: ДП «НВЦ «Пріоритети», 2013. – С. 266-275.
6. Грылев А. Советская военная историография в годы Великой Отечественной войны и послевоенный период / А Грылев // Военно-исторический журнал. – 1968. – № 1. – С. 90-100; № 3. – С. 77-89.
7. Очерки советской военной историографии. – М.: Воениздат, 1974. – 415 с.
8. Португальский Р.М. Историография советского военного искусства в годы Великой Отечественной войны. – М.: ВАФ, 1993. – 91 с.